

I z a b e l a S u k i e n n i c k a

Skarb z Mołtowa

W Mołtowie w gminie Gościno niedaleko Kołobrzegu amatorzy przeszukiwania lasów z wykrywaczami metali dokonali niezwykłego odkrycia. Na skraju wsi, w stercie gruzu i śmieci odnaleziono zabytki pochodzące ze zbiorów przedwojennego Pomorskiego Muzeum Krajowego (*Pommersches Landesmuseum*). O swoim odkryciu znalazcy powiadomili Muzeum w Koszalinie, a następnie Muzeum Narodowe w Szczecinie. W miejscu odkrycia przeprowadzono badania archeologiczne mające na celu odnalezienie pozostałych przedmiotów, które trafiły do Mołtowa w czasie wojny.

Od 1942 roku wraz ze wzrostem zagrożenia nalotami dywanowymi na większe miasta Trzeciej Rzeszy Niemcy rozpoczęli systematyczne ukrywanie zgromadzonych w muzeach kolekcji. Najcenniejsze muzealia przewożono do przygotowanych wcześniej miejsc dyslokacji, nierzadko do prywatnych posiadłości najbardziej zaufanych właścicieli ziemskich. Wyznaczonych zostało 25 takich punktów, w różnych częściach ówczesnej Prowincji Pomorze. Jednym z miejsc ewakuacji było Mołtowo. W majątku należącym do rodu von Braunschweigów umieszczono dziesięć dużych skrzyń z zabytkami oznaczonymi numerami inwentarzowymi, co umożliwiło późniejszą jednoznaczną identyfikację ich pochodzenia ze szczecińskiego muzeum. Cała kolekcja liczyła ok. 500 pozycji i mogła zawierać, zgodnie ze spisami inwentarzowymi, zabytki archeologiczne, numizmatyczne, etnograficzne oraz część bogatego księgozbioru, obejmującą aż 280 pozycji. Dokumenty dotyczące znalezisk archeologicznych reprezentujących pradzieje i średniowiecze obejmują ponad 50 pozycji ewakuacyjnych, przy czym każda z nich zawiera pojedyncze przedmioty, zespoły z wyposażenia grobu bądź znaleziska gromadne¹.

Pierwszy publiczny pokaz części odkrytego w maju 2016 roku skarbu z Mołtowa odbył się już 21 maja, podczas Europejskiej Nocy Muzeów. Na ekspozycji

¹ K. Kowalski, D. Kozłowska, B. Rogalski 2016, „Zaginione – Ocalone”. Odkrycie zabytków archeologicznych ze szczecińskiej kolekcji starożytności pomorskich w Mołtowie, *Materiały Zachodniopomorskie* 12, s. 9–75.

przedstawionych zostało kilkadziesiąt przedmiotów umieszczonych w czterech witrynach stolikowych. Wśród zaprezentowanych przedmiotów imponujące wrażenie robiła część skarbu monet odkrytych w latach trzydziestych ubiegłego wieku w Gryfinie, liczącego kilka tysięcy sztuk, z czego zachowało się 448 egzemplarzy. Na wystawie zaprezentowano również fragment depozytu z epoki brązu, na który składały się mające ponad 3 tysiące lat ozdoby, części narzędzi oraz broni. Do Mołtowa trafił m.in. pojedynczy wisiorek z tzw. białego brązu w kształcie „kła dzika”, stanowiący element kolii złożonej z 52 zawieszek różkowatych pozostających w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie, którą w całości można było podziwiać podczas pokazu. Zabytkami przyciągającym wzrok na wystawie – ze względu na swoje niekwestionowane walory estetyczne i kunszt wykonania – były srebrne fibule ze Świelina i Włodarki, datowane na okres rzymski.

Odkrycie muzealnego skarbu w Mołtowie to bez wątpienia kolejne ważne wydarzenie w powojennej historii Muzeum Narodowego w Szczecinie – zaraz po wymianie kolekcji archeologicznych między Polską a Niemcami w 2009 roku oraz po ewakuacji w czasie wojny do zamku w Swobnicy i powrocie do Muzeum Tradycji Regionalnych w Szczecinie rzeźby przedstawiającej Fryderyka II Wielkiego dłuta Johanna Gottfrieda Schadowa. Tego typu znaleziska pozwalają mieć nadzieję na kolejne wtórne odkrycia przedmiotów zabytkowych, uznanych obecnie za zaginione.

Ryc. 1 i 2. Prezentacja *Skarbu z Moltowa*. Fot. M. Łuczak